

**Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 17 hallituksen esityksestä  
öljyvahinkojen torjuntaa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi**

Eduskunta on 13 päivänä joulukuuta 1994 lähettänyt ympäristövaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 334.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina va. kansliapäällikkö Sirkka Hautojärvi, hallitusneuvos Riitta Rainio ja toimistopäällikkö Ilkka Manni ympäristöministeriöstä, hallintopäällikkö Kari Lehtokangas, komentaja Erkki Uitti ja pelastusylitarkastaja Veikko Peltonen sisäasiainministeriöstä, pääjohtaja Kaj Bärlund vesi- ja ympäristöhallituksesta, johtaja Leena Saviranta Helsingin vesi- ja ympäristöpiiristä, kansliapäällikkö Sakari Pihlamo Hämeen lääninhallituksesta, johtava lakimies Jukka Kero Suomen Kuntaliitosta sekä puheenjohtaja Jarmo Lehtonen STTK-J toimihenkilöjärjestöstä.

Lisäksi valiokunta on kuullut ympäristöhallintoa koskevan lainsäädännön yhteydessä tästä asiasta insinööri Reijo Seppästä Kymen vesi- ja ympäristöpiiristä sekä palomestari Hannu Laukasta.

### **Hallituksen esitys**

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että öljyvahinkojen torjuntatoimen ylin johto ja valvonta siirtyisi ympäristöministeriöltä sisäasiainministeriölle. Vastuu öljyvahinkojen torjunnan yleisestä järjestämisestä ja kehittämisestä siirtyisi vesi- ja ympäristöhallitukselta sisäasiainministeriölle. Aluehallinnossa tehtävät siirtyisivät vesi- ja ympäristöpiireiltä lääninhallituksille, joille siirtyisi myös kuntien öljyvahinkojen torjunnan ohjaus ja valvonta. Ympäristöministeriön hallinnonalalle jäisi edelleen keskeisiä öljy- ja muiden ympäristövahinkojen torjuntaan liittyviä asian- tuntijatehtäviä.

Ympäristöministeriön yhteydessä toimivan valtion talousarvion ulkopuolisen öljysuojarahaston asemaan ei esitetä muutoksia.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1995.

### **Valiokunnan kannanotot**

Öljyvahinkojen torjuntatehtävien siirtäminen ympäristöministeriöstä sisäasiainministeriön hallinnonalalle perustuu valtionhallinnon yleiseen kehittämiseen. Öljyvahinkojen torjunnan nykyisessä järjestelmässä sinänsä ei ole ilmennyt puutteita tai ongelmia. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan torjuntajärjestelmä on painvas- toin toiminut hyvin.

Öljyvahinkojen torjunnan siirtämisestä ei päästy yksimielisyyteen valtioneuvostossa. Hallituksen esitystä annettaessa ympäristöministeriöllä ja sisäasiainministeriöllä oli edelleen toisistaan poikkeavat käsitykset eräistä öljyvahinkojen torjuntatehtävien hoidon vastuista, tehtävien siirron taloudellisista vaikutuksista ja niiden vaatimista henkilöstösiirroista.

Hallituksen esitys lähtee siitä, että ympäristöministeriöstä siirretään yksi virka ja vesi- ja ympäristöhallituksesta seitsemän virkaa sisäasiainministeriöön. Vesi- ja ympäristöpiireistä siirretäisiin yhteensä kahdeksan virkaa lääninhallituksiin.

Ympäristöministeriön mielestä henkilöstösiirtoja hankaloittaa se, että öljyntorjuntatehtäviä ei hoideta ympäristöhallinnossa päätoimisesti. Ympäristöministeriössä öljyntorjuntatehtäviä hoitavalle virkamiehelle kuuluvat muun muassa teollisuus-, kemikaali- ja ympäristöonnettomuusriskiasiat sekä säteilyturvallisuuteen liittyvät kansalliset ja kansainväliset tehtävät. Vesi- ja ympäristöhallituksessa öljyntorjuntatehtäviä hoitaville virkamiehille kuuluvat muun muassa patoturvallisuus- ja tulvantorjunta-asiat. Vesi- ja ympäristöpiireissä siirrettäväksi kaavailtujen virkojen haltijat ovat piirien ympäristönsuojelun, luonnonvarojenhoidon, rakentamisen, vesihuollon ja vesistötoimialan vastuuhenkilöitä. He käyttävät öljyntorjuntatehtäviin keskimäärin 13 prosenttia työosuudestaan. Koska muihin töihin käytetään valtaosa työajasta, näin monen viran siirto lääninhallituksiin aiheuttaisi henkilöstöva-

jausta ympäristöhallinnon tehtävien hoidossa ja alueellisiin ympäristökeskuksiin jouduttaisiinkin palkkaamaan uusia henkilöitä siirtyvien tilalle. Tästä aiheutuisi valtionhallinnolle lisäkustannuksia.

Sisäasiainministeriö katsoo, ettei siirroilla ole tällaisia vaikutuksia. Siirtyvien tehtävien on laskettu vastaavan 17,5 henkilötyövuotta. Kun siirrettäväksi esitetään yhteensä 16 virkaa, ei siirto laskennallisesti aiheuta lisähenkilöstön tarvetta ympäristöhallinnossa. Se, että siirtyvällä henkilöstöllä on muitakin tehtäviä, aiheuttaa työnjaon tarkistuksia ympäristöhallinnossa. Tähän ympäristöhallinnon parhailaan käynnissä oleva kokonaisuudistus antaa hyvät mahdollisuudet.

Ympäristöministeriö painottaa lisäksi, että esitetyllä kahdeksan viran siirtämisellä lääninhallituksiin ei turvata riittävää asiantuntemusta lääninhallituksissa, sillä öljyntorjuntatehtäviä hoitaa vesi- ja ympäristöpiireissä tällä hetkellä noin 55 henkilöä. Myös eräät muut valiokunnan kuulemat asiantuntijat, jotka sinänsä suhtautuivat varovaisen myönteisesti ehdotettuun siirtoon, epäilivät, pystyttäisiinkö tehtävät hoitamaan lääninhallituksissa kahdeksan henkilön siirrolla. Epäselväksi jääkin, miten nykyinen öljyntorjunnan osaaminen turvattaisiin jatkossa. Esimerkiksi siirron edellyttämää henkilöstön kouluttamista ja perehdyttämistä ei ole vielä selvitetty.

Selvittämättä niin ikään edelleen ovat tarvittavien tietojärjestelmien yms. tukijärjestelmien siirrot, siirron edellyttämät muutokset päivystys- ja johtamisjärjestelmiin sekä torjuntakaluston ja alusten siirtoon liittyvät asiat ottaen huomioon, että kalustoa saadaan tasapuolisesti koko maahan.

Saamansa selvityksen perusteella ympäristövaliokunta katsoo, että hallituksen esittämällä öljyntorjuntatehtävien siirrolla pystytään rationaalisuuteen öljyntorjunnan hallinnollista ja operatiivista puolta. Sitä vastoin varmuutta ei ole siitä, kyettäisiinkö uudistuksella turvaamaan öljyntorjunnan nykyinen hyvä taso ja mitkä ovat uudistuksen taloudelliset vaikutukset. Saadun sel-

vityksen perusteella valiokunta epäilee kustannusten pikemminkin kasvavan ja torjunnan tason heikkenevän. Tämän vuoksi valiokunta ei ole valmis hyväksymään ehdotettua uudistusta. Asiaa on vielä selvitettävä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että asiaa pohdittaessa öljyntorjunta nähdään osana muuta ympäristövahinkojen torjuntaa. Ympäristövahinkojen torjunnassa keskeisellä sijalla on vahinkojen ennaltaehkäisy. Tämän tulee olla lähtökohtana myös öljyvahinkojen torjunnassa. Valiokunnalle on lisäksi esitetty, että öljyvahinkojen torjunnan järjestäminen saattaisi olla tarkoituksenmukaista päättää vasta merionnettomuuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Asian käsittelyn yhteydessä valiokunnan huomiota on vielä kiinnitetty öljynsuoja-arahaston toimintaan ja kemikaalivahinkojen torjuntaan. Öljynsuoja-arahastossa takaisinperintäjärjestelmässä on tällä hetkellä puutteita eivätkä vahinkojen aiheuttajat näin ollen joudu yleensä korvausvelvollisiksi.

*Valiokunta edellyttääkin, että hallitus asiaa käsitellessään selvittää myös mahdollisuudet öljynsuoja-arahastosta maksettujen korvausten tehokkaaksi takaisinperimiseksi sekä vahingon aiheuttajan viimekätisen korvausvelvollisuuden tämentämiseksi.*

Kemikaalivahinkojen torjuntaa koskeva lainsäädäntö on myös puutteellinen eikä kemikaalivahinkoja varten ole vastaavaa rahastoa kuin öljynvahinkoja varten. Tästä syystä

*valiokunta edellyttää, että hallitus selvittää, onko tarkoituksenmukaista yhdistää kemikaalivahinkojen ja öljyvahinkojen torjuntaa koskeva säännöstö ja korvausrahasto.*

Edellä esitetyn perusteella ympäristövaliokunta esittää kunnioittaen,

*että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.*

Helsingissä 13 päivänä tammikuuta 1995

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Seppänen, varapuheenjohtaja Vanhanen, jäsenet Hautala, Ihamäki, Kankaanniemi, Karhunen, Kautto,

Korkeaoja, Markkula, Myller, Rask, Virrankoski ja Vuorensola sekä varajäsenet Aula ja A. Ojala.

**Vastalause**

Hallituksen esityksen perustelujen ja valiokunnassa saamiemme selvitysten perusteella katsonne, että hallituksen esittämällä öljyntorjuntatehtävien siirrolla pystytään rationalisoimaan öljyntorjunnan hallinnollista ja operatiivista puolta sekä selkiyttämään onnettomuustilanteis-

sa toiminnan johto- ja vastuusuhteet. Tämän perusteella ehdotamme,

*että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.*

Helsingissä 13 päivänä tammikuuta 1995

**Matti Vanhanen**  
**Markku Vuorensola**

**Kyösti Virrankoski**  
**Maria-Kaisa Aula**  
**Timo Ihamäki**

**Juha Korkea-  
Hanna Markkula**

